בס"ד

קונטרס

ילקוט דברות קודש

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לחג הפסח

יו"ל ע"י

ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ערבי פסחים שנת תשפ"ב לפ"ק פק"ק קרית יואל יצ"ו

כל הזכיות שמורות להמו"ל ©
ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

להערות והארות יכולין לפנות

845 418 - 4421 ~ 845 662 - 4196

ברכה לראש משביר

ידידינו הרבני החשוב המפואר, יפה פרי תואר, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, במדה מרובה וגדושה, רודף צדקה וחסד ביד רחבה ורוח נדיבה, מכבד ה' מהונו, נודע בצדקת פזרונו, כשמן הטוב תורק שמו, עצה ותושיה ממנו נהנים, מש"ה זכה וזיכה את הרבים בהדפסת ספרי קדמונים, שבחו הטוב מי ימלל, אין גומרין עליו את ההלל

מו"ה פינחס משה לאנדא נ"י

אשר נדבה רוחו
לנדב הוצאת הקונטרס הזה

ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלקי ישעו ויתברך ממעון הברכות בהשפעות טובות וכל מילי דמיטב, ואך טוב וחסד ירדוף אותו כל הימים, רב נחת דקדושה, במדה מרובה וגדושה, ויזכה להמשיך בפעולותיו הנכבדות רבות בשנים בבריות גופא ונהורא מעליא, עד ביאת הגואל

תוכן העניינים

ילקוט פנינים להגדה של פסח

די מלאכים לויבן אויס כלל ישראל ..... א
די מצוה פון סיפור יציאת מצרים ..... א
א טעם פארוואס מ'טוט אן א קיטל ..... ב
אין זכות פון אמונה און בטחון ..... ג
די טויערן פון טרערן זענען אלעמאל אפן ..... ג
פארוואס צוברעכט מען די מיטלסטע מצה ..... ד
השי"ת קומט אראפ מיט די פמליא של מעלה ..... ד
וועד איז ראוי צו דערציילן די לויב פון השי"ת ..... ו
די גאולה העתידה דורך השי"ת אליין ..... ז
פארוואס באהאלט מען דעם אפיקומן ..... ז
דאנקען השי"ת אויף די נסים וואס וועט זיין ..... ח

ניצוצי אורה והתחזקות לחג הפסח

זמן חירותינו - פריי פונעם יצר הרע ..... ט
דאס גליקליכקייט פון א איד ..... ט
דאס גרויסקייט פון די הייליגע סדר נאכט ..... יג
מען שפירט א טעם גן עדן ..... טו
אלעס לוינט זיך פאר א סדר נאכט ..... טז
די ברכה פון שהחיינו פסח ביינאכט ..... טז
דאנקן דעם באשעפער אויף אזא סדר נאכט ..... יח
אשרינו מה טוב חלקינו ..... יט
א 'סדר' פאר די קינדער און אייניקלעך ..... כ
די השפעות טובות פון די הייליגע סדר נאכט ..... כב
היטן דאס מויל אין די הייליגע נאכט ..... כב
די הייליגקייט פון די מצות הלילה ..... כג
ארמונה שלימה בביאת המשיח ..... כד
די מצה ברענגט השתוקקות צו קיום התורה והמצות ..... כה
די טעם פון מצוה וואס בלייבט אין מויל ..... כט

קונטרס
ילקוט דברות קודש

ילקוט פנינים להגדה של פסח

די מלאכים לויבן אויס כלל ישראל

שטייט אין זוה"ק אז פסח אויפדערנאכט קומען אראפ די פמליא של מעלה צו הערן ווי אידן דערציילן די נסים פון יציאת מצרים, און ווען די מלאכים הערן ווי אידן דערציילן סיפור יציאת מצרים, זאגן זיי א לויב אויף כלל ישראל. לכאורה דארף מען פארשטיין, די מלאכים האבן שוין געהערט פאר א יאר ווי די אידן דערציילן סיפור יציאת מצרים, וואסערע חידוש הערן זיי יעדע יאר מער ווי א יאר פריער, אז זיי טוען אויסלויבן כלל ישראל.

נאר קען זיין, אז וואס א יאר שפעטער וואס אידן זיצן אין גלות, און מ'האלט זיך ביי די אמונה, און מ'איז ווייטער מקיים די מצוה פון סיפור יציאת מצרים, און מ'דאנקט דעם באשעפער אויף אלע חסדים, דאס ברענגט ארויס די לויב פון כלל ישראל, אז מ'האלט זיך ביי די אמונה אין דעם שווערן גלות.

*

די מצוה פון סיפור יציאת מצרים

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. פרעגט דער אור החיים הקדוש, וואס איז פשט פון די ווארט

'לאמר', ער זאגט דאך שוין 'והגדת' אז מ'זאל זאגן, אויף וועם גייט ארויף 'לאמר', פארוועם זאל מען איבערזאגן.

קען זיין פשט, אין די ישיבה'שע וועלט איז דא אזא אויסדרוק, חסרון הסברה איז חסרון הבנה, אויב איינער קען נישט מסביר זיין עפעס, איז א סימן אז ער האט עס נישט פארשטאנען.

זאגט דער פסוק והגדת לבנך ביום ההוא, מ'זאל אזוי דערציילן סיפור יציאת מצרים פאר די קינדער, לאמר, אז דאס קינד זאל דאס אזוי גוט פארשטיין אז ער אליין זאל דאס קענען איבערגעבן פאר אנדערע.

*

א טעם פארוואס מ'טוט אן א קיטל

די מפרשים פרעגן, ווי אזוי זענען אידן ארויס פון מצרים פאר ס'האט זיך געענדיגט דער זמן פונעם שעבוד, וואס איז געווען א גזירה פון פיר הונדערט יאר. ענטפערט דער ערוגת הבשם (הגדה הלל נרצה פיסקא עבדים היינו) ווייל רש"י זאגט (במדבר כ טו) וירעו לנו מצרים ולאבותינו, אז די אבות זענען זיך מצער אין קבר ווען ס'קומט נישט גוטע זאכן אויף זייערע קינדער. וועגן דעם אזוי ווי דורך דעם וואס אידן זענען געווען אין גלות האבן די אבות הקדושים געהאט צער אין קבר, האט דאס משלים געווען דעם זמן פון 400 יאר, און מ'האט געקענט ארויסגיין פון מצרים.

קען זיין וועגן דעם טוט מען אן א קיטל פסח ביינאכט, מרמז צו זיין דעם טעם פארוואס מ'איז ארויס פון מצרים פאר די צייט, ווייל די אבות האבן זיך מצער געווען אין קבר מיטן צער פון אידישע קינדער, וועגן דעם טוען מיר אן דעם זעלבן לבוש ווי מענטשן וואס לעבן שוין נישט.

*

אין זכות פון אמונה און בטחון

קדש ורחץ, שטייט אין זרע קודש (לפסח) ורחץ איז א לשון פון בטחון, ווי ס׳איז דער לשון אין זוה״ק (שמות דף ו.) וואם מ׳זאגט ביי בריך שמיה, ביה אנא רחיץ.

רש״י זאגט (שמות יב לט) וועז אידן זענען ארוים פון מצרים, איז זייער אמונה געווען אזוי גרוים, אז זיי האבן נישט געפרעגט ווי אזוי גייען מיר ארוים אין מדבר אן קיין שום עסן, נאר זיי האבן געגלייבט אז דער אייבערשטער וועט זיי נישט פארלאזן און זיי זענען ארויסגעגאנגען, ווי דער פסוק זאגט (ירמיה ב ב) זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, און וואם פאר א שכר שטייט נאכדעם, קודש ישראל לה׳. קומט אויס פון די וועדטער פון רש״י אז אין דעם זכות וואם אידן זענען ארוים מיט אמונה פשוטה וועדן זיי אנגערופן קודש.

דאם איז דער רמז קדש, אידישע קינדער וועדן אנגערופן קודש לה׳, ורחץ, אין דעם זכות פון די אמונה און בטחון וואם זיי האבן געהאט וועז זיי זענען ארוים פון מצרים.

*

די טויערן פון טרערן זענען אלעמאל אפן

כרפס, מ׳טינקט איין די כרפס אין זאלץ וואסער און מ׳האט אינזין צו פטר׳ן דעם מרור.

די גמרא זאגט (ברכות לב:) אפילו אויב אמאל זענען פארשפארט די טויערן פון תפלה, זענען די טויערן פון טרערן קיינמאל נישט פארשלאסן. די מפרשים זאגן אז כרפ״ס איז די אותיות ס׳ פר״ך, א רמז אויף די ס׳ רבוא אידן וואם האבן געארבעט אין מצרים, און זיי זענען ארוים פון מצרים אין דעם זכות וואם זיי האבן פארגאסן טרערן און

מתפלל געווען צום אייבערשטן, ווי דער פסוק זאגט ונצעק אל ה' אלהי אבותינו וישמע ה' את קולינו וירא את עניינו ואת עמלינו ואת לחצינו

קען זיין, וועגן דעם טונקט מען איין די כרפס אין זאלץ וואסער, דאס איז א רמז אויף די טרערן פון אידישע קינדער, מרמז צו זיין אז די טרערן וואס אידן האבן פארגאסן אין מצרים, דאס האט גע'פטר'ט דעם מרור, דאס מיינט דעם שעבוד פון אידישע קינדער און מ'איז ארויס פאר די צייט.

*

פארוואס צוברעכט מען דוקא די מיטלסטע מצה

יחיץ, קען זיין א טעם פארוואס מ'צוברעכט דוקא די מיטלסטע מצה. שטייט אין מהר"ל (גבורות ה' פרק ס) אז די דריי מצות איז א רמז אויף די דריי אבות אברהם יצחק יעקב. ס'שטייט אין זוהר הקדוש (ויצא דף קמו:) אז די דריי אבות זענען קעגן די דריי עמודי עולם תורה איז קעגן יעקב, עבודה איז קעגן יצחק, און גמילות חסדים איז קעגן אברהם.

קען זיין וועגן דעם צוברעכט מען די מיטלסטע מצה וואס איז קעגן יצחק, מרמז צו זיין אז דער עמוד העבודה וואס דאס מיינט מען די עבודה פון די קרבנות אין בית המקדש, איז נישט גאנץ, ווייל דאס בית המקדש איז ליידער חרוב געווארן, און וועגן דעם איז מען מתפלל דעמאלטס השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, ווען עם וועט מקויים ווערן וואס מיר זענען מתפלל יעדן טאג, והשב את העבודה לדביר ביתך.

*

השי"ת קומט אראפ מיט די פמליא של מעלה

מגיד, מ'זאגט די הגדה, און מ'פירט זיך אז מ'דעקט אויף די מצות.

שטייט אין מדרש וועז דער אייבערשטער האט באשאפן דעם הימל האט ער אפגעטיילט די אונטערשטע וואסערן פון די אויבערשטע וואסערן, האבן די אונטערשטע וואסערן געווויינט, מיר ווילן אויך זיין נאנט צום הייליגן באשעפער, האט זיי דער אייבערשטער געטרייסט אז מ'וועט נעמען פון זיי זאלץ פארן מזבח און ניסוך המים אין בית המקדש. וועז דאס בית המקדש איז חרוב געווארן האבן די וואסערן נאכאמאל אנגעהויבן צו ווייגען, וועגן דעם ליגט מען זאלץ אויפן טיש, ווייל דער טיש איז גלייך צו א מזבח, און מיט דעם טרייסטן זיך די וואסערן.

קען זיין אז פסח ביינאכט, האבן די וואסערן אויך א נחמה, ווייל מצה ווערט געמאכט פון מעל און וואסער, און אין אזא הייליגע נאכט קומט דער אייבערשטער אראפ אין יעדע אידישע שטוב (עיין תפארת שלמה לפסח עה"פ ולקח הוא ושכנו), קומט אוים אז די וואסערן ווערן צוריק נאנט צום הייליגן באשעפער, און זיי זענען נאך נענטער אין אזא נאכט צום הייליגן באשעפער מער ווי די אויבערשטע וואסערן.

וועגן דעם וועז מ'זאגט די הגדה, וואס דעמאלטס געפינט זיך דער אייבערשטער מיט די גאנצע פמליא של מעלה אין אידישע הייזער, דעקט מען אויף די מצות, כדי צו טרייסטן די אונטערשטע וואסערן אז זיי זענען אויך זוכה צו זיין נאנט צום הייליגן באשעפער.

און דאס זאגט מען ביי די הגדה, השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל, ווייל יעצט וועז מ'איז דא אין גלות האבן די אונטערשטע וואסערן נאר א שטיקל נחמה פסח ביינאכט, אבער לשנה הבאה בארעא דישראל וועז מ'וועט צוריק אויפבויען דעם בית המקדש וועלן זיי האבן א גאנצע נחמה, ווייל זיי וועלן קענען זיין א גאנץ יאר נאנט צו השי"ת.

*

וועד איז ראוי צו דערציילן די לויב פון השי"ת

מגיד, שטייט אין זוהר הקדוש אז פסח ביינאכט ווען אידן דערציילן די נסים פון יציאת מצרים, נעמט דער אייבערשטער צוזאם די גאנצע פמליא של מעלה און זאגט צו זיי, גייט און הערט ווי די אידן דערציילן מיין לויב, און ווען די מלאכים הערן ווי אידן דערציילן די נסים און פרייען זיך מיט די גאולה, הייבן די מלאכים אויך אן צו לויבן און דאנקן דעם אייבערשטן אויף די נסים וואס ער האט געטון.

שטייט אין ספרים (ייטב לב פ' בשלח, קדושת יו"ט פ' חיי) **אז אזוי ווי ס'איז נישט** מעגליך משיג צו זיין די גרויסקייט פונעם הייליגן באשעפער, איז לכאורה אויך נישט קיין כבוד ווען איינער וויל קומען און לויבן דעם הייליגן באשעפער, ווייל ער האט נישט קיין השגה ווי אזוי צו לויבן און ווי סאך צו לויבן. און דאס איז נישט נאר ביי א מענטש, נאר אפילו מלאכים זענען אויך נישט משיג די גרויסקייט פון השי"ת, נאר דאס וואס זיי קענען לויבן דעם באשעפער איז א חסד פון הייליגן באשעפער אז ער האט געגעבן רשות אז מ'קען אים לויבן. לויט דעם קומט אוים, אז אויב די מלאכים קענען לויבן דעם אייבערשטן אפילו ס'איז נישט מעגליך צו זאגן די גאנצע לויב, נאר זיי לויבן מצד חסד ה', אזוי אויך קענען מיר פשוטע בשר ודם אויך לויבן דעם אייבערשטן, ווייל דער חסד ה' איז אויך אויף אונז מיר זאלן אויך קענען לויבן דעם אייבערשטן אפילו מ'קען נישט זאגן די גאנצע לויב.

ווען ס'קומט פסח ביינאכט, און אידן זעצן זיך צום סדר, און מ'וויל אנהייבן דערציילן סיפור יציאת מצרים, וועט נתעורר די שאלה, ווי אזוי קענען מיר דערציילן די נסים פונעם אייבערשטן, ס'איז דאך נישט קיין כבוד פארן באשעפער, ווייל ווער זענען מיר דען צו זיין ראוי צו לויבן דעם באשעפער, וועגן דעם שיקט דער אייבערשטער אראפ די פמליא של מעלה, און זיי זענען זיך מצרף צוזאמען מיט אידישע קינדער צו לויבן דעם

באשעפער, און אז זיי קענען לויבן דעם באשעפער נאר מצד החסד, קענען מיר אויך דערציילן די נסים פון הייליגן באשעפער.

*

די גאולה העתידה דורך השי"ת אליין

מצה, שטייט אין זוהר הקדוש אז מצה איז א מאכל פון אמונה, ווייל מצה איז פאר אונז א לימוד אויף אמונה אין ביאת המשיח, אז די גאולה העתידה וועט זיין ווען דער אייבערשטער וועט וועלן, און מ'קען נישט טון קיין שום פעולה בידי אדם אליין צוצואיילן די גאולה. און דאס לערנען מיר ארוים פון מצה, מצה דארף ווערן געמאכט פון מעל און וואסער, מ'טאר גארנישט צולייגן עפעם מער, און טאמער וועט מען עפעם צולייגן צו די מצה קען דאס ווערן חמץ, די זעלבע זאך דארף מען גלייבן באמונה שלימה אז די גאולה העתידה וועט זיין דורך השי"ת אליין אן דעם וואס א מענטש'ליכע האנט זאל עפעם דארפן אדער קענען צולייגן צו דעם.

*

פארוואס באהאלט מען דעם אפיקומן

צפון, קען זיין א טעם פארוואס מ'באהאלט דעם אפיקומן, שטייט אין רמ"ע מפאנו אז היינטיגע צייטן אפילו ס'איז נישטא קיין בית המקדש איז אליהו הנביא מקריב קרבנות אויבן אין הימל. דער הייליגער דברי חיים האט אמאל פסח ביינאכט געזאגט, אז אוודאי איז אליהו הנביא אויך מקריב דעם קרבן פסח, און די הלכה איז אז מ'קען נאר שחט'ן פאר וועם ס'האט זיך צוזאמען געציילט צום קרבן, און נאר פאר אזעלכע וואס קענען עסן א כזית פונעם קרבן, אויב אזוי ווי אזוי קען אליהו הנביא שחט'ן דעם קרבן פסח בזמן הזה, נאר אליהו הנביא ברענגט א כזית פאר די צדיקי הדור. וועו דער הייליגער דברי חיים האט געזעגדיגט

זיינע וועלטער האט ער געגעסן דעם אפיקומן מיט א מורא׳דיגע התלהבות, אז ס׳האט זיך געדאכט פאר די אלע מסובין אז ער עסט דעם קרבן פסח.

קען זיין וועגן דעם באהאלט מען דעם אפיקומן, ווייל די וואס האבן נישט זוכה געווען צו די מדריגה אז אליהו הנביא זאל זיי ברענגן פונעם קרבן פסח, שעמען זיך מיט דעם.

*

דאנקען השי״ת אויף די נסים וואס וועט זיין

הלל, דער מנהג פון חסידים תלמידי בעש״ט איז אזוי ווי דער מחבר פסק׳נט (סימן תפ״ז) צו זאגן פסח ביינאכט צוויי מאל הלל, איין מאל זאגט מען הלל אין בית המדרש נאך מעריב, און נאכאמאל ביים סדר.

קען זיין דאס ענין וואס מ׳זאגט צוויי מאל הלל, אזוי ווי מ׳זאגט ביי די זמירות ליל שבת קודש, מודה אני לפניך ה׳ אלקי ואלקי אבותי על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי ועם כל בני ביתי, מ׳דארף דאנקען דעם באשעפער אויף אלע חסדים וואס ער האט געטון מיט אונז ביז אהער, און מ׳דאנקט דעם באשעפער אויך אויף די חסדים וואס ער וועט טון מיט אונז, אפילו ס׳איז נאכנישט אנגעקומען, לויבט מען שוין דערויף. וועגן דעם זאגט מען צוויי מאל הלל, איינמאל דאנקט מען דעם באשעפער אויף די נסים פון יציאת מצרים און אלע נסים וואס דער אייבערשטער האט געטון מיט אידישע קינדער עד היום הזה, און מ׳זאגט נאכאמאל הלל צו לויבן און צו דאנקן דעם באשעפער אויף די נסים פונעם עתיד.

ניצוצי אורה והתחזקות לחג הפסח

חג הפסח

זמן חירותינו – פריי פונעם יצר הרע

ס׳קומט דער הייליגער יו״ט פסח, מיר האבן די זכיה צו אזא הייליגן יו״ט זמן חירותינו, אין מצרים איז געווען א לעכטיגע נאכט אזוי ווי ס׳גייט זיין לעתיד, וואס דעמאלטס וועלן אידן זיין חירות פון מלאך המות, חירות פון יצה״ר, תאיר כאור יום חשכת לילה, דער אייבישטער וועט מעביר זיין די רוח הטומאה מן הארץ, די פינסטערניש פון יצה״ר, ממילא וועט זיין לעכטיג פאר אידישע קינדער תמיד בכל עת ובכל זמן, די נאכט פון יציאת מצרים איז געווען א מעין קדושה דלעתיד.

שטייט אין ספרי קודש אז יעדע זאך ווערט נחקק בזמנו, ממילא איז אזוי אויך יעדע יאר פסח אויפדערנאכט, ווערט נתעורר די געוואלדיגע קדושה, ס׳קומט אראפ אויף אידישע קינדער א מעין דמעין פון די רוח טהרה וואס דער אייבערשטער האט משפיע געווען אויף אידישע קינדער אין די נאכט פון יציאת מצרים, און א איד קען זוכה זיין צו זמן חירותינו, חירות פונעם יצר הרע חירות פון דעם מלאך המות, פריי מכל צרה ומכל עקתין בישין, פון יעדע עגמת נפש. (שבת הגדול תשע״א)

דאס גליקליכקייט פון א איד

מיר זאגן יום טוב יעדן טאג, אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות, דער אייבערשטער האט בוחר

געווען כלל ישראל, ורוממתנו מכל הלשונות דער אייבערשטער האט אונז אויפגעהויבן, דאס מיינט נישט נאר אז דער אייבערשטער האט אויפגעהויבן די אידישע נשמה מכל הלשונות, נאר אויך די אידישע גופים זענען נתקדש געווארן, ווי אזוי איז דאס, וקדשתנו במצותיך, מיט דעם וואס דער אייבערשטער האט געהייליגט אידן מיט די מצות, דער אייבערשטער האט געגעבן פאר אידן תרי״ג מצות, דאס ברענגט אריין פאר א איד קדושה, דאס הייליגט א איד.

א איד איז אן אנדערער בריה פון א גוי. הגם מ׳זעהט א גוי עסט און א גוי שלאפט, ער טוט דברים גשמיים, א בהמה עסט און א בהמה שלאפט אויך, אבער דאס איז א גאנץ א אנדערע בחינה, א איד איז דאס עסן אן אנדערע בחינה, די שלאפן איז א אנדערע בחינה, דאס טרינקען איז אן אנדערע בחינה, דאס גיין אין גאס איז אנדערש, אלעס איז אן אנדערע בחינה, אלעס איז אויף א העכערע בחינה, א העכערע אופן, א איד איז אן עם קדוש, א איד איז הייליג.

ס׳איז באקאנט דער דברי חיים האט געזאגט דעם לעצטן יאר איז ער געווען זייער נישט געזונט, שוין פון פאר פסח, מ׳האט נישט געוואוסט צי ער וועט קענען פירן א סדר, דער טאטע זאגט אז ער האט געהערט פון דעם זיידן ז״ל רבי שלום אליעזר ער האט פארציילט, ערב פסח איז אים געווארן אביסל בעסער, און ער איז ארויסגעגאנגען און געפארן שעפן מים שלנו ערב פסח אויף די נאכט, ער איז געגאנגען צום מצות באקן, און נאכדעם האט ער געפירט א סדר, ס׳איז דורכגעגאנגען דער סדר האט ער אזוי אריפגעלייגט די הענט און ער האט געזאגט אזוי, שישו מעי שישו כמה מצות יש בכם, מצות דאורייתא, מצות דרבנן, ער האט אויסגערעכנט אז ער האט געגעסן מצה און מרור און כורך און ד׳

כוסות, און דאס אלעס הייליגט א מענטש, וואס א איד נעמט אין זיך אריין.

מיר קענען זיך נישט מדמה זיין צום דברי חיים, מיר האבן נישט קיין השגה וואס דאס איז געווען קודש קדשים דער הייליגער דברי חיים, אבער יעדער איד לפי ערכו האט געגעסן א כזית מצה, יעדער איד האט געגעסן מרור, יעדער איד האט געטרינקען ד׳ כוסות, יעדער איד האט מקיים געווען די הייליגע מצות, דארף מען צו וויסן אז דאס האט מען אריינגענומען אין זיך די מצוה, די מצוה איז יעצט געווארן א חלק פון דעם מענטש, די מצוה איז געווארן א חלק פון דעם גוף, ער איז א שטיק מצוה, ממילא איז ער א הייליגער גוף, ער האט אין זיך הייליגקייט, ער האט אין זיך רוחניות.

מ׳גייט ארויס אין די גאס און מ׳קוקט אן א גוי, דארף מען אים אנקוקן מיט ביטול!, א ליידיגער שטריק!, וואס פארמאגסטו?, וואס ביסטו?, מ׳קוקט אן אזא זעקס פיסיגער הויכער שייגעץ, וואס איז ער דען?, וואס פארמאגט ער דען?, ער האט געפרעסן!, ער האט געטרינקען!, ער איז געשלאפן!, אבער וואס האט ער אין זיך?, וואס פארמאגט ער?, ער פארמאגט דאך נישט איין ברעקעלע קדושה אין זיך.

א איד דארף דאס וויסן, וועז מ׳וואלט וועז געהאט שכל, וועז מ׳שטייט אויף אינדערפרי און מ׳מאכט א ברכה ברוך שלא עשני גוי וואלט מען דאך געדארפט טאנצן פאר שמחה, וואס הייסט א איד מאכט א ברכה ברוך שלא עשני גוי!, אונז האבן מיר די זכיה מיר קענען מקיים זיין מצות ה׳, אונז האבן מיר די זכיה, דער אייבערשטער האט אונז געגעבן די תורה.

מ׳זאגט יעדן טאג אשר בחר בנו מכל העמים, דארף מען אריינטראכטן וואס מ׳זאגט, מ׳דאנקט און לויבט דעם אייבערשטען אשר בחר בנו מכל העמים, וואס ער האט אונז אויסדערוועלט פון אלע אומות ולשון, ונתן לנו את תורתו, ער האט אונז געגעבן די תורה הקדושה, דאס גיט דאך אונז אריין א חיות דקדושה, דאס גיט אונז דאך אריין א הייליגקייט, אן התרוממות - מ׳רעדט שוין נישט פון דעם חלק וואס א איד כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, וואס א גוי האט דאס נישט, מ׳רעדט שוין נישט פון יענע וועלט וואס די שכר טוב פאר א איד האט נישט קיין שיעור און האט נישט קיין ערך - מ׳רעדט פשוט אין עולם הזה וואס מ׳וואלט געדארפט טון, די גרעסטע שמחה וואלט מען געדארפט האבן, מ׳זאל אריינטראכטן וואס מ׳איז, אז א איד האט א זכיה אז ער קען טון דעם רצון ה׳, און ער טוט דעם רצון ה׳, ער שטייט אינדערפרי ער טוט אן תפילין ער דאוונט און ער לערנט, און ער בענטשט, און ער וואשט זיך די הענט, ער זאל אריינטראכטן וויפיל מצות ער איז מקיים פון אינדעפרי ביז אויף די נאכט.

א איד האט די זכיה ער לערנט דורך א שטיקל גמרא, דאס איז תורה מן השמים וואס מלאכים האבן משתוקק געווען אז מ׳זאל זיי געבן די תורה, און דער אייבערשטער האט דאס נישט געגעבן פאר מלאכי מעלה שרפים און אופנים, און פאר א מענטש פאר א בשר ודם פאר אונז האט דער אייבערשטער געטון אזא חסד, ער האט אונז אהין געגעבן די הייליגע תורה, וואס מ׳קען זיך נישט משער זיין וואס הייסט קדושת התורה, וואספארא קדושה ליגט אין די תורה, וואספארא התרוממות הנפש א איד דארף צו האבן אז ער האט די זכיה ער קען לערנען די תורה.

און אויף דעם האט מען מתקן געווען צו זאגן יעדן טאג ברכת התורה, צו דאנקן און לויבן דעם אייבערשטען אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, אז איינער איז זיך אביסל מתבונן אין דעם ער טראכט אריין, זעהט ער דאך יעדן טאג וויפיל מצות וויפיל רצון ה׳ ער איז מקיים, דאס איז דאך א געוואלדיגע זאך, א געוואלדיגע זכיה פאר יעדן איד. (מתוך דרשה לתלמידי הישיבות בוומס״ב חוהמ״פ תשנ״ו)

ליל התקדש החג

דאס גדויסקייט פון די הייליגע סדר נאכט

עס קומט פסח א הייליגע נאכט, מען האט די זכיה אז דער אייבערשטער כביכול קומט אראפ צו א יעדן איד אין שטוב צוזאמען מיט די גאנצע פמליא של מעלה, מען האט דערמאנט פריער דעם פסוק וירח את ריח בגדיו, וועז יעקב אבינו איז געגאנגען נעמען די ברכות, און רש״י זאגט מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן, רש״י זאגט דאך אויפן פסוק שני גדיי עזים, האט דען יצחק אבינו געגעסן צוויי ציגן יעדן טאג, נאר ס׳איז געווען פסח אויפדערנאכט און ער האט געגומען איינס פאר קרבן פסח און איינס פאר קרבן חגיגה.

יצחק אבינו האט געבענטשט יעקב אבינו, האט ער נישט געמיינט דוקא יעקב אבינו אליין, ער האט נאר געמיינט יעדן איד און אלע דורות, וואס יעדער איד האט די זכיה פסח ביינאכט וועז ער דערציילט יציאת מצרים און דער אייבערשטער מיט די גאנצע פמליא של מעלה געפונען זיך דארט, דעמאלטס איז דער נכנס עמו ריח גן עדן, ווייל

צוזאמען מיט הקב״ה און די פמליא של מעלה קומט מיט דער ריח גן עדן.

דער תפארת שלמה זאגט (לשבה״ג) מצות תאכל במקום קדוש בחצר אהל מועד יאכלוה, אז א מענטש מאכט די ריכטיגע הכנה צום יו״ט פסח אז ס׳זאל זיין מצות תאכל במקום קדוש, דער גוף פון א מענטש זאל זיין הייליג, דעמאלטס איז בחצר אוהל מועד יאכלוה, איז ער זוכה אז ס׳קומט אראפ א שטיק אוהל מועד ביי איהם אין שטוב. אבער פארשטייט זיך אז מען זאל זוכה צו דעם דארף עס זיין דורך א געוואלדיגע הכנה דרבה זיך צוגרייטן צו דעם הייליגן יו״ט.

דאס האט יצחק אבינו מרמז געווען ויתן לך אלקים מטל השמים, און דער מדרש זאגט זה ציון, ער האט מרמז געווען אז אפילו אידישע קינדער אין גלות וועלן זוכה זיין פסח ביינאכט צו עסן בחצר אהל מועד, דורכדעם וואס מען מאכט די ריכטיגע הכנה צום יו״ט, ומשמני הארץ אלו הקרבנות, כאטש וואס מען האט נישט קיין קרבנות האט מען דאך דעם אפיקומן וואס איז א זכר צום קרבן פסח, ורוב דגן מיינט דאך בפשטות מצה, ותירוש איז א רמז אויף די ד׳ כוסות, און יצחק אבינו האט געזאגט ויתן ויחזור ויתן, די השפעות טובות קען מען זוכה זיין ביידע נעכט ביי ביידע סדרים.

אשרינו מה טוב חלקינו ווי גליקליך דארף זיך א איד פילן אז ער האט די זכיה פסח אויפדערנאכט צו זיצן מיט זיינע קינדער און אייניקלעך און מען קען דערציילן סיפור יציאת מצרים, מען דארף זעהן אויסצונוצן די נאכט מיט א געוואלדיגע ערנסטקייט נישט חלילה פארברענגן מיט נארישקייטן,

להלכה איז בלע מצה, אויב איינער האט אראפגעשלינגען מצה, יצא האט ער אויך יוצא געווען, ווייל בדיעבד אפילו מען האט נישט געפילט די טעם מצה איז מען אויך יוצא די מצוה, אבער לכתחלה דארף מען פילו דעם טעם מצה, דאס הייסט אז א יעדער איד דארף מרגיש זיין דער טעם פון מצות מצה, מען האט א זכיה אין אזא נאכט מקיים צו זיין אזויפיהל מצות, מצות דאורייתא און מצות מדברי קבלה און מצות מדרבנן, איין מצוה נאכן צווייטן,

פארשטייט זיך מען דארף זען אז אין אזא שטוב ווי מען פירט אפ דעם סדר זאל זיין אויסגעהאלטן על דרכי הצניעות, חלילה ס׳זאל נישט זיין קיין ביי האר אדער שייטלען וואס זענען נישט בצניעות, ווייל אין אזא שטוב קומט זיכער נישט דער אייבערשטער אריין מיט די פמליא של מעלה, ווי דער פסוק זאגט ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך.

(מתוך דרשת שבה״ג תשס״ג)

מען שפירט א טעם גן עדן

ס׳איז דא אן אינטערעסאנטער בעל הטורים אויפן פסוק (בראשית כז כז) וירח את ריח בגדיו וגו׳ ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה׳, זאגט רש״י מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן, זאגט דער בעל הטורים רי״ח בגימטריא לי״ל פס״ח. יעקב אבינו איז אריינגעקומען פסח ביינאכט, איז אריינגעקומען מיט אים דער ריח גן עדן, און יצחק אבינו האט אים געבענטש ויתן לך האלקים, זאגט רש״י ויתן ויחזור ויתן, דאס מיינט אז דאס איז נישט נאר דעמאלטס, **נאר יעדעס יאר פסח ביינאכט קומט אראפ א גן עדן ביי יעדן איד אין שטוב, אז א איד זיצט ביים סדר מיט די**

קינדער און אייניקלעך כשתילי זתים סביב לשולחנו, איז דאס באמת א גן עדן.

פארשטייט זיך אז עס וועגדט זיך וואס מען רעדט דארט, אז מען פירט א סדר מיט א דערהויבנקייט, מיט אן התרוממות הנפש, דעמאלטס איז דא דארט א גן עדן, טאמער חס ושלום אבער מען רעדט נארישקייטן שטותים והבלים, פארטרייבט מען דעם גן עדן פון שטוב. (דרשה שבה"ג תש"ע)

אלעס לוינט זיך פאר א סדר נאכט

וועז ס'קומט אזא היליגע נאכט, דארף א איד האבן אזא געוואלדיגע שמחה אז ער האט די זכיה מקיים צו זיין די מצות עשה שהזמן גרמא פון די נאכט, **אלע צרות און עגמת נפש וואס א איד מאכט מיט במשך זיין לעבן, אלעס איז כדאי פאר איין סדר נאכט, וועז א איד האט א זכיה און ער זעצט זיך צום טיש מיט זיינע קינדער ארום, און ער קען דערציילן נסי יציאת מצרים,** אלעס איז כדאי פאר אזא נאכט. (דרשה שבה"ג תשס"ה)

די ברכה פון שהחיינו פסח ביינאכט

פסח ביינאכט מאכט מען א שהחיינו, דער שהחיינו גייט ארויף אויפן יו"ט, אויף די מצות הלילה, אויף די מצוה פון מצה, און סיפור יציאת מצרים, און אלע אנדערע ענינים.

די ברכה פון שהחיינו האט אבער נאך א כוונה, מען מאכט קידוש, מ׳זאגט **אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון מיט שמחה**, מ׳פריידט זיך אז דער אייבערשטער האט אונז אויסגעוועלט פון די אלע אומות, מ׳איז משיג דאס חשיבות פון אידן, **ורוממנו מכל לשון**, מיר זענען מער פון די אלע פעלקער, וקדשנו במצותיו, ער האט אונז געגעבן תורה ומצות.

אויף דעם אליינס זאגט מען שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, אז מ׳איז זוכה צו פארשטיין און זיך צו פרייען מיט דעם אז דער אייבערשטער האט אונז אויפגעהויבן מכל עם ולשון, ב״ה מ׳האט די השגה מקיים צו זיין די תורה און מצות מיט שמחה - דאס איז א גאנץ יאר, און דאס דארף מען איבערגעבן פאר די קינדער זיי זאלן דאס אויך שפירן און מרגיש זיין.

אבער נאך מער פון דעם איז פסח ביינאכט, וועז די עיקר מצות הלילה איז סיפור יציאת מצרים, און ס׳איז דא א חיוב מקיים צו זיין דעם והגדת לבנך, באקומט מען א כח עליון, ווערטער אין מויל כדי צו מקיים זיין די מצוה. - מ׳זאגט הלל, ההרים רקדו כאילים, דאס הארץ ווערט אנגעפילט מיט געפילן פון שבח והודאה פארן הייליגן באשעפער, - פשוט די זכיה וואס א איד האט פסח ביינאכט, מ׳זיצט ב״ה מיט די אייגענע קינדער און איניקלעך, אינגלעך און מיידלעך, ערליכע אידישע קינדער, און מ׳פראווט א הייליגן סדר נאכט, דאס אליינס איז גורם א שמחה און א גוט געפיל.

און נאך מער פון דעם, אז א איד טראכט אביסל אריין אין די אלע נסים ונפלאות וואס דער אייבערשטער האט געטוהן ביי יציאת מצרים און ביי מתן תורה, ער האט אונז אויפגעהויבן פון אזא נידריגן מצב און

געגעבן די זכיה צו מקיים זיין אזעלכע הייליגע מצות וואס מיר טוען פסח ביינאכט, אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון, **אויף דעם איינס מאכט מען א שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, מ׳לויבט דעם הייליגן באשעפער אז מ׳האט די זכיה צו דעם.** (דרשה שבה״ג תשע״ח)

דאנקן דעם באשעפער אויף אזא סדר נאכט

מען דארף געבן א שבח והודאה פארן הייליגן באשעפער אשר בחר בנו מכל עם, דער אויבערשטער האט אונז אויסדערוועלט מכל עם, פון אלע אומה ולשון. ס׳איז דא א גרויסע וועלט מיט מיליאנען גוים די האבן נישט קיין השגה וואס ס׳הייסט פסח א סדר נאכט ביי יעדן איד אין שטוב, וואס דאס מיינט דער הרגש הקדושה, די התרוממות הנפש, די חיות, די הנאה, דעם קורת רוח וואס א איד האט אין אזא הייליגע נאכט, אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון.

כ׳האב אזוי אינזין געהאט, ס׳קומט חול המועד מ׳זאגט הלל - אוודאי מ׳האט מתקן געווען צו זאגן הלל אויף די ניסי הים, מ׳געבט א שבח והודאה - קען זיין מ׳זאגט הלל חול המועד, **ווייל מ׳דאנקט און מ׳לויבט דעם הייליגן באשעפער אויף דעם יום טוב פסח וואס מ׳האט שוין געהאט, אויף די הייליגע נעכט פון סדר וואס איז אדורכגעאנגען ברוב קדושה מיט א געהויבנקייט, אויף דעם איינס דארף מען צו זאגן הלל, אויף דעם איינס דארף מען לויבן און דאנקען דעם באשעפער.** ס׳איז נישטא גענוג ווערטער אין מויל וואס א איד קען זיך אריסגעבן די הייליגע הרגשים וואס ער האט מיטגעמאכט אין אזא הייליגע נאכט, אויף דעם אליין דארף מען לויבן און דאנקען דעם באשעפער פאר אזא מתנה טובה וחשובה וואס דער אויבערשטער האט מיט אונז געטוהן, ער

האט אונז אויסגעוועלט מכל העמים, און אונז האבן מיר באקומען די מתנה, מיר האבן דעם הייליגן יו״ט פסח, קיין שום אומה ולשון האט דאס נישט, נאר כלל ישראל פארמאגט אזא מין געהויבנקייט. ס׳איז נישטא דאס געלט וואס מ׳קען דאס באצאלן פאר אזעלכע הרגשי קודש.

אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, כדי ס׳זאל איבערבלייבן די טעם מצה אין מויל. אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, **די טעם מצה, די הרגשי הקודש פון דעם הייליגן סדר נאכט, דאס דארף בלייבן אין מויל, דאס דארף צו בלייבן אויף א גאנץ יאר, אזא מין געהויבנקייט א הייליגקייט, די אלע מצוות וואס מ׳האט מקיים געווען, דארף אריינגעבן אזא מין קדושה אין יעדן איד, און אויף א גאנץ יאר געבט דאס חיות דקדושה געהויבנקייט און הייליגקייט.** (דרשת חוהמ״פ תשע״ז)

אשרינו מה טוב חלקינו

ס׳קומט פסח אויפדערנאכט, מען זעצט זיך אראפ צום סדר, און מען האט די זכיה מקיים צו זיין אזעלכע הייליגע מצות, דארף מען זען אז מען זאל דאס ארויסברענגן פאר זיך און פאר די קינדער, דעם אשרינו מה טוב חלקינו מה נעים גורלינו, מי ידמה לנו, ווער קען זיך צו אונז צוגלייכן!, ס׳קומט א חודש ניסן מיט אזעלכע הייליגע מצוות, אכילת מצה וואס איז מדאורייתא, מרור אפיקומן ד׳ כוסות סיפור יציאת מצרים, אזעלכע געהויבענע הייליגע מצות, דאס דארף אריינברענגן התרגשות אין א איד, מ׳זאל אויף אים דערקענען א שמחה רוחניות.

וועו א איד שטעלט זיך אויף פסח אויפדערנאכט, ער מאכט קידוש, און ער הייבט אן דעם אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון, קען

דען זיין אז ס׳ברענגט נישט אריין אין אים א התעוררות דקדושה? ס׳ברענגט נישט אריין אין אים א פייער?, ער צעווויינט זיך נישט אינמיטן קידוש? ווי איז דאס א מציאות?, ער שפירט נישט דעם דערהויבנקייט, דעם אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון?

ס׳זעצט זיך אראפ א טאטע צום סדר און ער זאגט קדש, ער זיצט ב״ה מיט קינדער ארום זיין טיש, און וועם דער אייבערשטער האט שוין געהאלפן ער זיצט שוין אויך מיט אייניקלעך, און די קינדער פרעגן אים די קשיות, די קינדער זאגן מה נשתנה, צו די קינדער זאגן קדש ורחץ, קען מען דען אפשאצן דעם תענוג און נחת רוח וואס א איד האט, און דעם שבח והודאה וואס ער דארף ארויסברענגן פארן הייליגן באשעפער, **שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, אז מען האט די זכיה צו אזא הייליגן מעמד, דער סדר נאכט דארף זיין ביי יעדן פון די הייליגסטע נעכט אין יאר, מיט אזא מין התרוממות הנפש, מיט א געהויבנקייט, מיט א אויר פון קדושה אין שטוב.** (סיום מס׳ מגילה ד׳ ויקרא תשע״ב)

א ׳סדר׳ פאר די קינדער און אייניקלעך

יעדער טאטע דארף צו וויסן אז וויאזוי ער פירט דעם סדר, אזוי וועט זיין קינד פירן דעם סדר פאר זיינע קינדער, עס הייסט טאקע ״סדר נאכט״, ווייל דאס איז א ״סדר״ פאר זיינע קינדער, **לויט** וויאזוי די קינדער זעהן ביי איהם, וויאזוי ער פראווען דעם סדר נאכט, אויף דעם אופן וועלן זיינע קינדער פירן דעם סדר שפעטער, און אזוי זייערע קינדער.**

מען דערציילט סיפור יציאת מצרים ווי עס שטייט אין פסוק ולמען תספר באזני בנך ובן בנך, לכאורה נישט יעדער איינער האט אייניקלעך

ביים סדר, נאר דער פשט איז, למען תספר באזני בנך, זאג פאר דיין קינד, ובן בנך, **און אזוי ווי דו וועסט פירן דעם סדר פאר דיינע קינדער, וויאזוי דו פארציילסט יעצט, אזוי וועט דיין זון דערציילן פאר דיינע אייניקלעך,** והגדת לבנך ביום ההוא "לאמר", וואס דו רעדסט מיט דיין קינד פסח ביינאכט, דאס וועט ער רעדן מיט זיינע קינדער.

עס איז שוין אזוי אויסגעשטעלט היינט צוטאגס ב"ה אז אין חדר לייגען אריין די מלמדים און מחנכים געוואלדיגע כחות אין חינוך הבנים, און די זעלבע זאך און בית חינוך לבנות, מען לייגט אריין אין זיי תורה און יראת שמים און א ווארעמקייט צו א דבר מצוה, מען פרובירט די בעסטע וואס מען קען, איז אין שטוב קען מען זיין א מוסיף והולך, מוסיף זיין חמימות על גבי חמימות, מער ווארעמקייט, וועט א טאטע האט א חביבות לדבר מצוה, געט ער אריין א חמימות לדבר מצוה, און חלילה קען זיך אמאל אויך טרעפן ח"ו א מקרר, אז אין די פאר שעה וואס דער טאטע איז אינדערהיים קען ער אלעס אויסקילן ח"ו.

אז מען זיצט פסח ביינאכט ביים סדר און אזוי א גאנץ יו"ט ביים טיש, און מ'רעדט שטותים און הבלים, מ'האט אינזין נארישקייטן, לערנען זיך די קינדער דאס אפ פונ'ם טאטען. **מ'דארף זעהן זיך צו פירן בהדרגה הייליג, אריינברענגען א הייליגקייט אין שטוב, נישט זיך יאגן צו ענדיגן ווי שנעלער דעם סדר, עס זאל נישט זיין חלילה מצות אנשים מלומדה. נאר עס זאל זיין כולו אומר קדוש, עס איז א הייליגע נאכט, זיצן ביים סדר בהתרוממות הנפש ויראה עילאה וחדותא דמצוה.** (דרשה שבה"ג תשע"ג)

השפעות טובות פון די הייליגע סדר נאכט

לחם עוני, לחם שעונין עליו דברים הרבה, וואס מיינט מען שעונין עליו דברים הרבה, בפשטות מיינט עס סיפור יציאת מצרים וואס מען זאגט דברים הרבה, דאס איז אמת וצדק, און דאס איז דער פשט פון לחם עוני שעונין עליו דברים הרבה, ס׳מיינט אבער אויך שעונין עליו דברים הרבה, א ענין פון יענך ה׳ ביום צרה (תהלים כ ב), דיבור איז א לשון קשה, לחם שעונין עליו דברי״ם הרבה, אויף אסאך בקשות, אויף אסאך דברים קשים ענטפערט מען פון הימל ווען א איד פירט אפ א שיינע סדר נאכט, לחם שעונין עליו, פון הימל איז מען משפיע פאר אידישע קינדער אין דעם הייליגן סדר נאכט אסאך השפעות טובות, זאל אונז דער אייבערשטער העלפן מיר זאלן זוכה זיין מקבל צו זיין די השפעות. (סיום מס׳ מגילה ד ויקרא תשע״ב)

היטן דאס מויל אין די הייליגע נאכט

די משנה זאגט (פסחים ב.) אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר, פרעגט די גמרא (דף ג.) פארוואס זאגט נישט די משנה ליל ארבעה עשר, און די גמרא פירט אויס אז די משנה וויל אנכאפן א שיינעם לשון, און ׳אור׳ איז א שענערער לשון ווי ׳לילה׳. לכאורה דארף מען פארשטיין, איז דען דאס ווארט ׳לילה׳ אזא לשון מגונה איז די משנה זאל דארפן טוישן און אנהייבן מיטן ווארט ׳אור׳ (עיין רש״י פסחים ג. ד״ה מגונה).

נאר רבינו הקדוש דער מסדר המשניות האט אונז דא געוואלט לערנען א געוואלדיגן לימוד, ווי עס שטייט פון אר״י הקדוש אז פסח איז

א זמן מתקן צו זיין דעם דיבור, פסח איז פה-סח. וועגן דעם הייבט די משנה אן מיטן ווארט 'אור', הגם 'לילה' איז נישט קיין לשון מגונה, צו **לערנען אז אין אזא הייליגע נאכט דארף מען היטן דאס מויל און פרובירן צו נוצן דעם שענסטן לשון וואס מ'קען.** (דרשה שבה"ג תשס"ג)

מצוות הלילה

די הייליגקייט פון די מצות הלילה

אז א איד נעמט א מצה ביים סדר און ער האט נישט קיין הרגש של מצוה, איז דאס נישט צו פארשטיין.

וועג מען נעמט א מצה דארפן טרערן של שמחה קומען פון די אויגן, א הייליגע מצוה פון מצה!, מ'טראכט ביי זיך איך האב די זכיה מקיים צו זיין אזא מצוה, ווי שטארק גליקליך דארף זיך א איד פילן.

ס'קומט א יו"ט פסח, ס'קומען אזעלכע הייליגע מצוות, און איך בין פון דעם עם הנבחר, און דער אייבערשטער האט מיר געהייסן אז איך זאל מקיים זיין די מצוה, מיליאנען מיליאנען גוים עסן און טרינקען יעדן טאג און ס'איז גארנישט מיט גארנישט, און להבדיל א איד האט די זכיה ער קען עסן און טרינקען אזעלכע הייליגע זאכן, ער קען עסן א כזית מצה, ער קען עסן אפיקומן, ער קען טרינקען ד' כוסות, און דאס איז אלעס א מצוה, צי א מצוה דאורייתא צי א מצוה דרבנן, צי ס'איז דברי קבלה.

מ'דארף אביסל אריינטראכטן וואס פאר א זכיה א איד האט, מיט גשמיות'דיגע זאכן קען מען טוהן געהויבענע מצוות, אזעלכע הייליגע

זאכן, און א איד קען זוכה זיין צו אזויפיל הייליגקייט, וואס א מצה ווייזט, וואס די ד׳ כוסות ווייזן, וואס דאס אלעס איז מרומז, ס׳איז בגשמיות אזעלכע קלייניקייטן, ס׳איז אביסל מעל מיט אביסל וואסער, און אביסל טרויבן זאפט, ס׳דאכט זיך דאס איז גארנישט, אבער יעדע זאך פון א מצוה ווערט אזוי הייליג, ס׳ווערט אזוי געהויבן, און אז א איד האט די זכיה און ער קען דאס נעמען אין מויל אריין, און ער עסט דאס, ווערט ער נתקדש מיט א קדושת המצוה, **מ׳דארף אביסל אריינטראכן וואס דאס הייסט, מ׳ווערט אביסל אויפגעווארעמט, זיך אביסל אויפקאכן, א רגש פון קדושה מיט א שמחה של מצוה, מקיים זיין אזעלכע געהויבענע מצות.** (נעילת הזמן ג׳ ויקרא תשע״ז)

אמונה שלימה בביאת המשיח

מצה איז א רמז אויף אמונה ווי ס׳ווערט אנגערופן אין זוה״ק מיכלא דמהימנותא, מצה איז א מאכל עבדים, דאס קומט אונז אויך מרמז צו זיין אויפן גלות, דער יו״ט פסח ברענגט אמונה צו גלייבן אין ביאת המשיח, און צו גלייבן איז דער גלות איז פונעם אייבערשטן, און ער און נאר ער וועט אונז אויסלייגן פון דעם ביטערן גלות בעת שיעלה רצון מאת הבורא ית״ש, מען דארף האבן א שמירה יתירה נישט צו האבן קיין ספיקות אין די אמונה בביאת המשיח, מען דארף מבער זיין דעם חמץ שבלב דאס מיינט מען יעדע מחשבת ספק חלילה צו טראכטן אז די גאולה איז תלוי בזרוע בשר ודם. (מתוך דרשת שבה״ג תשס״ג)

❧ די מצה ברענגט השתוקקות צו קיום התורה והמצות ❧

די גמרא אין פסחים דף קט״ו זאגט, מצה בזמן הזה דאורייתא, מצה בזמן הזה איז א דאורייתא, מרור בזמן הזה איז נאר דרבנן, ווייל ס׳שטייט על מצות ומרורים יאכלוהו, און ווען ס׳איז נישטא קיין קרבן פסח איז נישטא קיין מרור מן התורה נאר מדרבנן, אבער מצה דארף מען יא עסן בזמן הזה, כאטש ס׳שטייט על מצות ומרורים יאכלוהו, איז אבער דא נאך א פסוק בערב תאכלו מצות, דארט איז א לימוד אז מ׳דארף צו עסן מצה בזמן הזה, וועגן דעם עסן מיר אונז היינט מצה א מצות עשה מן התורה, דאס איז די פשוטע פשט אין די גמרא.

דער תפארת שלמה לייגט אריין אין יעדע מאמר חז״ל א חסיד׳ישן טעם, זאגט ער מצה בזמן הזה דאורייתא, מצה איז משפיע דאורייתא, מ׳זאל קענען לערנען תורה.

כ׳האב אינזין געהאט אזוי אביסל מרחיב צו זיין דעם ענין מצה בזמן הזה דאורייתא. ס׳איז דא די באקאנט ווארט וואס שטייט אין חוט המשולש פון הגאון רבי לעמל, ער האט געטייטשט אזוי, על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרינו את ציון, ס׳איז געווען ביים חורבן בית ראשון, מ׳איז געגאנגען אין גלות בבל, איז על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרינו את ציון, פרעגט ער וואס איז די ״גם״ בכינו, אונז האבן מיר אויך געווויינט, ס׳דארף ווען שטיין על נהרות בבל שם ישבנו ובכינו בזכרינו את ציון, מ׳האט זיך אומגעקוקט ווי אזוי מ׳זעט אויס אין גלות האבן זיי געווויינט, וואס איז די ״גם״ בכינו.

זאגט ער אזוי, שטייט אין פרשת בראשית ווען דער אייבערשטער האט באשאפן די וועלט, האט ער געזאגט יהי רקיע בתוך המים ויבדל אלקים בין מים למים, דער אייבערשטער האט אפגעטיילט די וואסערן,

ס׳איז געווארן מים עליונים העכערן הימל, און מים התחתונים, די הימל איז אינמיטן, שטייט אז די מים התחתונים האבן געווויינט, זיי האבן געזאגט אנן בעינן למהוי קמי מלכא, אונז ווילן מיר אויך זיין נעבן באשעפער, מ׳האט אונז אראפגעשיקט דא אויף דעם עולם השפל, האבן זיי געווויינט, האט דער אייבערשטער געזאגט איך וועל ענק געבן א נחמה, איך וועל ענק טרייסטן, מ׳וועט נעמען פון די וואסער און סוכות וועט מען מאכן ניסוך המים, אזוי אויך זאלץ קומט דאך פון וואסער, על כל קרבנך תקריב מלח, אז מען וועט דאס ברענגן אין ביהמ״ק וועט דאס זיין א נחמה פאר די וואסערן. דאס איז געווען ווילאנג די ביהמ״ק איז געשטאנען, וועז די ביהמ״ק איז חרוב געווארן איז דאך בטל געווארן ניסוך המים, ס׳איז בטל געווארן די זאלץ אויף די קרבנות, האבן די וואסערן צוריק אנגעהויבן צו ווינען. וועגן דעם על נהרות בבל, וועז אידן זענען געקומען צו נהרות בבל האבן זיי געהערט די וואסער ווינען, אנן בעינן למהוי קמי מלכא, האבן זיי געזאגט די וואסערן ווינען, וויפיל דארפן מיר ווינען, על נהרות בבל שם ישבנו ״גם״ בכינו, דאס גייט ארויף אונז האבן מיר אויך געווויינט, מ׳האט זיך אפגעלערנט א מוסר השכל פון די וואסערן צו ווינען אנן בעינן למהוי קמי מלכא.

דער זיידע ז״ל אין ייטב פנים זאגט, מ׳גייט צו תשליך ראש השנה צי עשרת ימי תשובה אזוי ווי די מנהג, פארוואס גייט מען צו תשליך. די גלי הים הייבן זיך און זיי זאגן אנן בעינן למהוי קמי מלכא, אונז ווילן מיר ארויפגיין, גייט מען צו די וואסערן זיך לערנען א מוסר השכל, אז די וואסערן האבן געווויינט אנן בעינן למהוי קמי מלכא, וויפיל דארף א איד האבן השתוקקות אנן בעינן למהוי קמי מלכא.

דוד המלך זאגט אין תהלים, צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים, איך דארף נישט גיין צו די וואסערן, איך דארף נישט

צוקומען איך זאל גיין צו די גלי הים לערנען פון זיי, נאר אליינס צמאה לך נפשי, ער האט אליין געהאט השתוקקות אנן בעינן למהוי קמי מלכא.

דער טאטע ז״ל אין ברך משה אויף סוכות זאגט א אינטערעסאנטע רעיון, וועו די בית המקדש איז געשטאנען איז מען געגאנגען שעפן וואסער פאר ניסוך המים, וועו אידן זענען געגאנגען שעפן וואסער האבן די וואסערן זיך געפריידט, מ׳גייט אנשעפן וואסער און מ׳גייט עס טראגן אין בית המקדש אריין, זאגט ער וועו די וואסערן האבן זיך געפריידט, און די אידן האבן געהערט די שמחה פון די וואסערן - וועו ס׳קען הערן וואסערן ווייגען דער קען הערן וואסערן פרייען זיך - וועו אידן זענען געגאנגען אנשעפן די וואסערן האבן זיי געהערט די וואסער פריידט זיך, אז די וואסער פריידט זיך, כל שכן וויפיל איך דארף זיך פרייען אז איך האב די זכיה צו גיין אין בית המקדש, די אידן האבן זיך אפגעלערנט א שמחה פון די וואסערן, די וואסער פריידט זיך, וויפיל דארף איך מיך פרייען אז איך האב די זכיה צו גיין אין בית המקדש, אזוי זאגט דער טאטע ז״ל אין ברך משה אין סוכות ביי שמחת בית השואבה.

איך האב געקלערט אזוי, שטייט אין פסוק ושאבתם מים בששון, דאס מיינט נישט יעצט וואס דער מענטש פריידט זיך, ושאבתם מים בששון מיינט וואס די וואסערן פרייען זיך, פון דעם האט מען זיך אראפגעלערנט צו שעפן בשמחה, מ׳האט זיך אפגעלערנט פון די וואסערן.

ס׳איז דא א מורא׳דיג ווארט אין ייטב לב פרשת האזינו, ויבדל אלקים בין מים למים, די מים התחתונים האבן געווייגט, וואס טוט זיך מיט די רעגן וואסער, פון הימל קומט אראפ רעגן וואסער, די רעגן וואסער איז געווען אין די הייעך נאנט צום באשעפער, און דאס פאלט

אראפ, די רעגן וואסער דארף דאך צו ווייניען אנן בעינן למהוי קמי מלכא, זאגט ער אבער די רעגן וואסער קומט אראפ, ס׳רעגנט אויף תבואה און אויף פירות, און די וואסער גייט אריין אין די פירות, און פון דעם נעמט א איד און ער מאכט א ברכה, איז עס א עליה פאר די וואסער. ער טייטשט דעם פסוק כי כאשר ירד השלג והגשם מן השמים ושמה לא ישוב, ס׳גייט נישט צוריק ארויף, כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה, דאס וואקסט, און אז א איד מאכט א ברכה און ער בענטשט, דעמאלטס האבן די רעגן וואסער אן עליה.

כ׳האב אינזין געהאט אזוי, וועז האבן די וואסערן אן עליה, וועז קען מען זיי אביסל צופרידן שטעלן, וועז א איד גייט און ער שעפט מים שלנו, ער שעפט וואסער צו די מצות, און ער נעמט די מצות צו א סדר טיש, שטייט אין זוהר הקדוש קוב״ה נעמט צוזאם די גאנצע פמליא של מעלה און ער קומט אראפ צו א איד זיצן און הערן ווי אזוי ער זאגט שבחא דמרא עלמא, קומט אויס די וואסערן וואס גייען אריין אין די מצות און זיי קומען אן אויפן סדר טיש, דעמאלטס האבן די וואסערן א עליה, דאס איז א נחמה פאר די וואסער.

קומט אויס אזוי, וועז א איד עסט מצה, ער מאכט זיך א חשבון, די מצה דאס איז געמאכט געווארן פון קמח ומים, און די מצה דאס איז די נחמה פאר די מים התחתונים, זיי זאגן אנן בעינן למהוי קמי מלכא, וועז מ׳וואלט געהאט וועז לעכטיגע אויערן וועז מ׳גייט שעפן וואסער וואלט מען געהערט די וואסערן זאגן אנן בעינן למהוי קמי מלכא, אזוי ווי וועז מ׳האט געשעפט די וואסער פאר ניסוך המים איז די וואסער געווארן בשמחה, וועז מ׳שעפט מים שלנו זענען די וואסערן בשמחה, מען גייט זיך זען אין די מצות, מ׳גייט דאס ארויפברענגען אויפן טיש, מ׳גייט מקיים זיין מיט דעם מצות אכילת מצה, ברענגט דאס אריין שמחה אין

דער וואס שעפט, ושאבתם מים בששון, ס׳ברענגט אריין שמחה אין דעם איד. ממילא לערנט מען זיך פון דעם א מוסר השכל, די וואסערן זענען בשמחה, מ׳שעפט די וואסער, ווייל ס׳גייט זיין א מצה של מצוה, וויפיל דארף א איד זיין בשמחה אז ער גייט דינען דעם באשעפער, ער גייט מקיים זיין א מצוה.

מצה בזמן הזה דאורייתא, די מצה בזמן הזה דאס ברענגט השתוקקות צו לערנען תורה, צו קיום המצות, וועז מ׳זעט די שמחה פון די וואסערן וואס ס׳זעט זיך אין די מצה, קען א איד דינען דעם באשעפער מיט א שמחה מיט א התרוממות הנפש מיט א חדוה עילאה, איך בין א איד, איך קען דינען דעם באשעפער, איך דאנק דעם הייליגן באשעפער, איך קען לערנען תורה, איך קען דאוועגען, איך טוה אן די תפילין יעדן טאג, איך טוה אן ציצית יעדן טאג, איך לערן גמרא מיט תוספות, וועט ער אוודאי דינען דעם באשעפער מיט א גרויסע שמחה, די מצה בזמן הזה איז דאורייתא, די מצה ברענגט אראפ פאר א איד עבודת ה׳ בשמחה. (פסח שני תשע״ט)

די טעם פון א מצה וואס בלייבט אין מויל

די משנה זאגט אין סוף מסכת פסחים אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, נאכן קרבן פסח טאר מען נישט עסן גארנישט, און אונז נעמען אן אזוי נישט נאר אחר הפסח אפיקומן, נאר אויך אחר המצה אפיקומן, נאך וועז מ׳עסט די כזית מצה באחרונה וואס מ׳רופט ביי אונז אפיקומן, טאר מען נישט עסן קיין שום מאכל, פארוואס טאר מען נישט עסן, כדי ס׳זאל איבער בלייבן א טעם מצה אין מויל.

מ׳זעהט דא א אינטערסאנטע רעיון פון דעם, מ׳האט געגעסן א קרבן פסח, ס׳איז א מצות עשה צו עסן אכילת פסח, ס׳איז א מצוה מדרבנן צו עסן א כזית מצה זכר לפסח, טאר מען נישט עסן נאכדעם, כדי ס׳זאל איבער בלייבן א טעם מצה, מ׳האט שוין אויפגעגעסן די מצה, די פסח האט מען שוין אויך אויפגעגעסן, אבער אפילו מ׳האט שוין אויפגעגעסן די מצה, די טעם דערפון בלייבט איבער אויף נאכדעם.

וואס לערנט מען פון דעם, וועז א איד איז מקיים א מצוה איז נישט די פשט די מצוה איז מושך קדושה אויף דעם איד נאר בשעת וועז ער איז מקיים די מצוה, וועז ער עסט מצה צו וועז ער עסט די קרבן פסח, נאר די טעם מצה בלייבט ביי איהם אין מויל, אויך אויף שפעטער. דאס זעלבע וועז א איד קומט אין ביהמ״ד און לערנט, די תורה הקדושה האט אזא מין געוואלדיגע כח הקדושה, ס׳איז משפיע אויף דעם מענטש, דער מענטש זיצט און לערנט איז די תוה״ק משפיע א אור, די תוה״ק איז דאך כולו רוחני, ס׳דאכט זיך פאר א מענטש וועז ער גייט ארויס פון ביהמ״ד און גייט נאכדעם ארויס אין די גאס, יעצט בין איך נישט אין ביהמ״ד יעצט האב איך נישט די השפעה און די קדושה פון די תורה וואס איך האב געלערנט, זאל ער וויסן, אז אזוי ווי נאכן עסן די מצה האט מען נאך אלץ די קדושה פון מצה, און נאכן עסן פסח האט מען נאך אלץ די קדושה פון פסח, אזוי אויך א איד וועז ער קומט אין ביהמ״ד און ער לערנט און ער דאוונט, און ער גייט ארויס פון ביהמ״ד, איז נאך אלץ געבליבן אין אים די השפעה פון די תורה הקדושה. (פתיחת הזמן לאנ״ש במאנטרעאל ד׳ וירא תשע״ד)